

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

2023–2025
- Opiskelijat

Hyväksytty OSAKOn hallituksessa 16.8.2023
Rehtorin päätös 25.9.2023 § 100

OAMK

OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sisällys

Sisällys	2
1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun lähtökohdat	3
1.1 Ammattikorkeakoululaki	3
1.2 Tasa-arvolainsäädäntö	4
1.3 Yhdenvertaislainsäädäntö ja saavutettavuus	5
2 Selvitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilanteesta Oamkissa	6
2.1 Oamkin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ajankohtaiset linjaukset.....	6
2.2 Tasa-arvoselvitykset Oamkissa	8
3 Tavoitteet ja suunnitellut toimenpiteet Oamkissa	10
3.1 Opiskeluympäristön esteettömyys ja saavutettavuus	10
3.1.1 Fyysisen ympäristön saavutettavuus	11
3.1.2 Sähköisen viestinnän saavutettavuus	12
3.1.3 Opiskelumateriaalien saavutettavuudesta huolehtiminen.....	12
3.1.4 Sosiaalisen ympäristön saavutettavuus	14
3.1.5 Opettajien tukeminen saavutettavuutta edistävien pedagogisten ratkaisujen suunnittelussa	15
3.1.6 Psyykkisen ympäristön saavutettavuus.....	15
3.1.7 Yhteenveto	16
4 Tasa-arvoon liittyvät ohjeet, työryhmät ja yhteystahot.....	16
4.1 Tasa-arvoon liittyvät ohjeet	16
4.2 Tasa-arvoa käsittelevät työryhmät	17
4.3 Opiskelijan yhteystahot tasa-arvoasioissa.....	19
5 Tasa-arvotyön seuranta ja arviointi Oamkissa	20
6 Lähteet	23

1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun lähtökohdat

Tasa-arvolla tarkoitetaan naisten ja miesten välistä syrjimättömyyttä (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986). Tasa-arvolain muuttaminen (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta 1329/2014) laajensi syrjinnän kiellot koskemaan mm. myös syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön omaa kokemusta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. (<https://tasa-arvo.fi/sukupuoli-identiteetti>, viitattu 10.8.2023.)

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan syrjimättömyyttä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 8 § 1 momentti (jäljempänä mom.); <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>, 10.8.2023). Henkilöä voidaan syrjiä kahden tai useamman syyn perusteella, jolloin kyseessä on moniperusteinen syrjintä. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät siksi ole toisistaan erillisiä, vaan saattavat kietoutua toisiinsa syrjintätilanteessa.

Oamkin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu tässä luvussa esiteltäviin lainsäädännön kohtiin ja muihin valtakunnallisiin linjauksiin sekä Oamkin toimintaperiaatteisiin, opiskelijapalautteesta nousseisiin asioihin sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen yleiseen kartoitukseen. Suunnitelmassa huomioidaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen opiskelijavalintojen, opetuksen järjestämisen, oppimiserojen sekä opintosuoritusten arvioinnin osalta, sekä syrjinnän ehkäisemisen näkökulma. Tämä suunnitelma on tehty erityisesti Oamkin opiskelijoille ja kaikille opiskelijoiden kanssa toimiville ja siinä on huomioitu sekä tasa-arvon että yhdenvertaisuuden edistäminen.

1.1 Ammattikorkeakoululaki

Ammattikorkeakoululain mukaan opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. Yhteishaussa käytetään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 28 a §:n 1 mom.). Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita (Ammattikorkeakoululaki 28 §:n 3 mom.). Ammatti-

korkeakoululain 28 b §:n 4 mom. mukaan Ammattikorkeakoulun tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat. Ammattikorkeakoululain 28 b §:n 1 mom. mukaan ammattikorkeakoulun on yhteishaussa varattava osa ammattikorkeakoulututkintoon johtavista opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa. Ammattikorkeakoulun tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Opiskelijavalinnan yhteiset käytänteet on määritelty ammattikorkeakoulujen valintaperustesuosituksessa.

Tasa-arvon toteutumiseen liittyy toimintaympäristön esteettömyys. Ammattikorkeakoululain 26 §:n mukaan "hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa. Ammattikorkeakoulun tulee antaa opiskelijaksi pyrkiville tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin liittyy."

Tämä lainkohta koskee sosiaali- ja terveysalaa sekä pedagogisia opintoja. Oulun ammattikorkeakoulussa on lain soveltamista koskeva ohje (Rehtorin päätös 12.1.2021 § 3) Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA) Sorolainsäädännön soveltamisohje.

Ammattikorkeakoululain 57 §:n 1 mom. mukaan opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi vaatia oikaisua. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisuvaatimuksen johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi. Laissa säädetään myös muista oikaisuvaatimusten käytänteistä.

1.2 Tasa-arvolainsäädäntö

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä.

Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1 §.) Se velvoittaa ammattikorkeakoulun laatimaan tasa-arvosuunnitelman, joka sisältää Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 a §:n 1 mom. mukaan

- selvityksen ammattikorkeakoulun tasa-arvotilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvion aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Tasa-arvosuunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki 5 a §).

Tasa-arvolain mukaan erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n 3 mom.). Viranomaisen, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen, varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 6 c §:n 1 mom.). Koulutuksen järjestäjien on huolehdittava siitä, että työillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 §:n 1 mom.).

1.3 Yhdenvertaislainsäädäntö ja saavutettavuus

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 15 §:n 1 mom. mukaan viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa käyttää viranomaisen palveluita sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoritua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain 8 §:n 1 mom. syrjinnän kiellon mukaan: ”*Kehtään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettua syrjintää on häi-*

rintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.” (Yhdenvertaisuuslaki 10 §) Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (Yhdenvertaisuuslaki 13 §).

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. (Yhdenvertaisuuslaki 6 §).

Saavutettavuusdirektiivi (2016/2102) ja sitä seuraava kansallinen lainsäädäntö vaativat viranomaisia tekemään digitaaliset palvelut saavutettaviksi. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta astui voimaan 1.4.2019. Saavutettavuusvaatimusten soveltaminen käynnistyi portaittain 23.9.2019. Saavutettavuuden edistäminen on olennainen osa julkisen hallinnon palveluiden digitalisointia. Saavutettavuudella tarkoitetaan, että verkkosivut ja mobiilisovellukset sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voisi niitä käyttää ja ymmärtää mitä niissä sanotaan. Saavutettavuusvaatimusten lisäksi laissa säädetään viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämisestä ja veloitetaan julkisen hallinto tarjoamaan asiakkailleen mahdollisuuden viestiä viranomaisen kanssa sähköisesti. Saavutettavuuslainsäädännön tarkoitus on poistaa tarpeettomia, poistettavissa olevia käytön esteitä sähköisistä palveluista. Tavoitteena on, että kaikki voivat itsenäisesti hoitaa opiskeluun tai työhön liittyviä asioita verkossa. Saavutettavuus on tärkeä osa yhdenvertaisuutta.

2 Selvitys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilanteesta Oamkissa

2.1 Oamkin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ajankohtaiset linjaukset

Oamk on mukana Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n Työ ei syrji -kampanjassa (<https://eisyry.fi/>, viitattu 10.8.2023). Oamk on sitoutunut kaikille avoimen ja syrjimättömän työkuulttuurin edistämiseen. Lisäksi Oamk on ollut mukana Oikeusministeriön #häirinnästävapaa-kampanjassa. Oamk haluaa olla yhteisö, jossa on nollatoleranssi seksuaaliseen häirintään ja matala kynnys hakea tukea. Aiemmin on tehty **Mukava tulla, hyvä olla** -ohjeistus, jossa on määritelty hyvän käytöksen periaatteet. Vuoden 2023 alussa on tullut voimaan uusi kiusaamisen, epäasiallisen käytöksen ja häi-

rinnän ehkäisyyden ja niihin puuttumiseen tehty ohje (**KELPO**), jossa edelleen lähtökohtana on hyvä ja toisia kunnioittava käyttäytyminen, mutta jossa myös entistä selkeämmin ohjeistetaan, miten tulee toimia kiusaamisen ja epäasiallisen käytöksen torjumiseksi ja miten mahdolliset konfliktit tilanteet selvitetään.

Oamkissa kehitetään jatkuvasti toimintamalleja, joissa huomioidaan yhdenvertaisuus ja häirintää ehkäisevät tavat ja asiasta käydään avointa keskustelua henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Oamk toimii yhteistyössä opiskelijakunta OSAKOn kanssa, jolloin samat asiat huomioidaan myös opiskelijoiden puolella. Oamkissa kehitetään häirintää ehkäiseviä toimintamalleja eteenpäin ja käydään asiasta keskustelua myös opiskelijoiden kanssa. Tässäkin toimitaan yhteistyössä opiskelijakunta OSAKOn kanssa, joka koordinoi Oamkissa opiskelijoiden häirintäyhdyshenkilötoimintaa. Oamkissa kiinnitetään jatkossakin huomiota hyvään työilmapiiriin ja avoimen keskustelukulttuurin kehittämiseen. Tavoitteena ovat selkeät ja systemaattiset toimintatavat koko organisaatiossa. Tämä takaa yhdenvertaisuuden henkilöstön ja opiskelijoiden kesken, mikä puolestaan edistää oamkilaista laatukulttuuria. Edelleen jatketaan myös oamkilaisten osallistamista yhteiseen kehittämiseen. (Oamkin johdon laatukatsaus 2022)

Oamk ei voi suoraan vaikuttaa eri sukupuolten tai eri ikäisten opiskelemaan hakeutumiseen, mutta pyrkimyksenä on luoda kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskeluun sukupuolesta ja iästä huolimatta. Naisten ja miesten sekä ikään liittyvä tasa-arvoinen kohtelu tulee näkyä myös opetuksessa ja muussa Oamkin toiminnassa. Oamk tarjoaa sekä päivä- että monimuoto-opetusta sekä erilaisia reittejä opiskelijaksi pääsemiselle. Oamkissa pyritään joustavuuteen ja vastaamaan monenlaisiin elämäntilanteisiin. Uusia joustavia reittejä opiskelemaan pääsemiseksi kehitetään koko ajan. Avoin ammattikorkeakoulu tukee elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua mahdollistamalla sujuvat opintopolut ja oppimisen eri elämäntilanteissa. Korkeakoulujen välinen ristiinopiskelu ja yhteisen opintotarjonnan kehittäminen mahdollistavat opiskelun ympärivuotisesti (mm. Campus-Online).

Suomi tasa-arvon kärkimaaksi: Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2020–2023 (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisu 2020:35) todetaan, että hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Globaalissa vertailussa olemme jo lähellä kärkeä, mutta paljon on vielä tehtävää. Sukupuolten tasa-arvon tulee toteutua kaikilla yhteiskuntaelämän alueilla kaikkina aikoina. Ilman aktiivista tasa-arvon edistämistä on vaarana, että kehityssuunta kääntyy. Tasa-arvo-ohjelmassa todetaan, että edelleen sukupuolierot ovat selkeitä taustasta riippumatta: tytöt ja naiset hakeutuvat pidemmälle opinnoissa ja menestyvät niissä paremmin kuin miehet ja pojat. Koulutuksen sukupuolisegregaatio on myös havaittavissa oppiaine- ja koulutusvalinnoissa sekä oppimistuloksissa, mutta myös käytännön opetuksessa, opettajien arvioinnissa sekä koulu- ja opetushenkilökunnan sukupuolijakaumassa. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistuksella 2020, jolloin pääpaino siirtyi pääsykokeista todistusvalintoihin, pyritään tasa-arvoisempaan lopputulokseen. Valtakunnallisesti seurataan, miten tämä vaikuttaa opiskelupaikan saamiseen eri sukupuolten edustajilla.

Oamkissa on edistetty sukupuolen mukaisen segregaation purkamista; Sinä osaat! Tytöt ja teknologia -, Potentiaali – Stereotyyppioita purkavan ohjauksen kehittäminen -, sekä Naiset tasa-arvoisesti uralle – NAU! – ESR-kehittämishankkeiden avulla. Pidetään yhtä -kampanja yhdessä opiskelijajärjestö OSAKOn kanssa puolestaan pyrkii purkamaan sosiaalisia ja psykologisia esteitä yhdenvertaisuuden tieltä.

2.2 Tasa-arvoselvitykset Oamkissa

Edellisten tasa-arvosuunnitelmien 2016–2019 ja 2020–2022 myötä tasa-arvo ja yhdenvertaisuusasiat ovat nousseet esille yhä enemmän Oamkissa ja ne ovat tulleet osaksi arkea.

Oamkissa ei toteutettu 2022 erillistä tasa-arvokyselyä, vaan tasa-arvoselvityksiä tehtiin eri menetelmillä. Uusimmassa opiskelija- kyselyssä kahdella kysymyksellä mitattiin tasa-arvoon liittyviä seikkoja. Lisäksi Oamkissa on sekä opiskelijoille, että henkilöstölle syksyllä 2022 pidetty workshoppeja, joissa on teemakeskustelullisesti pyritty keräämään opiskelijoiden ja henkilöstön kokemuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Näiden lisäksi Taloustutkimuksen Oamkille tekemässä selvityksessä yhdenvertaisuus nousi positiivisesti esille. Tutkimuksessa yhdenvertaisuus nousi toiseksi tärkeimmäksi seikaksi, joka on vaikuttanut Oamkin valitsemiseen opiskelupaikaksi ja opiskelijoiden arvio yhdenvertaisuuden toteutumisesta oli myös varsin hyvä. Kyselyyn vastasi yli 400 Oamkin opiskelijaa.

2022 opiskelijakyselyssä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta arvioitiin kahdella kysymyksellä (taulukko 1). Sen perusteella opiskelijat kokevat pääsääntöisesti, että opiskelijat kohtelevat toisiaan pääasiassa tasa-arvoisesti. Myös henkilökunnan koettiin kohtelevan opiskelijoita pääosin tasapuolisesti, mutta ko. kysymyksen kohdalla oli selvästi enemmän opiskelijoita, joiden kokemuksen mukaan henkilökunnan toiminnassa opiskelijoiden tasa-arvoisen kohtelun osalta olisi kehitettävää.

	Täysin eri mieltä (1)	Jonkin verran eri mieltä	Jonkin verran samaa mieltä	Täysin samaa mieltä (4)	Asia ei ole / ollut minulle ajankohtainen	Keskiarvo
Opiskelijat kohtelevat toisiaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.	34 1,1 %	184 5,9 %	935 30,3 %	1786 57,8 %	151 4,9 %	
Henkilöstö kohtelee opiskelijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.	77 2,5 %	351 11,3 %	911 29,5 %	1674 54,2 %	77 2,5 %	3,5
	2,6 %	12,1 %	34,1 %	47,7 %	3,5 %	3,4

TAULUKKO 1 – kokemus tasapuolisesta kohtelusta

Workshopeissa esiin tulleet vahvuudet ja kehittämiskohteet:

Workshopeissa ei päässyt kaikkien opiskelijoiden ääni kuuluviin, mutta ne antoivat kuitenkin jonkinlaisen kuvan tilanteesta, ja niiden kautta sai jonkin verran syvällisempää tietoa, kuin pelkästään kyselyillä. Yleiskuvana opiskelijoiden ajatukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta vaikuttivat jopa positiivisemmilta, kuin henkilöstön osalta. Toisaalta henkilöstöllä oli selkeä kuva esim. niistä haasteista, joita opinnoista työelämään siirtyvä opiskelija saattaa kohdata. Eri alojen välillä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät haasteet erosivat selvästi toisistaan. Yksi tärkeä kysymys, joka nousi esille, oli se, että jos toinen sukupuoli on selvästi vähemmistönä jollain alalla, niin pyritäänkö pienryhmiä rakentamaan siten, että erisukupuolet ovat sekaisin eri ryhmissä vai siten, että pienryhmiä jaetaan sukupuolen perusteella. Tässäkin oli alakohdaisia eroja ja ainakin joillain aloilla sukupuolen mukaan olevat pienryhmät vaikuttivat tukevan paremmin opiskelijoiden valmistumista, kuin ryhmien sekoittaminen. Tämä on selvästi asia, jota tulee seurata.

Oamkissa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden koettiin toteutuvan pääsääntöisesti hyvin. Oamkissa on paljon erilaisia toimintamalleja ja käytäntöjä, jotka mahdollistavat puuttumisen epäasialliseen käytökseen ja edistävät opiskelijoiden tasa-arvoista ja yhdenvertaista kohtelua. Opiskelijat kokevat, että opetus on yhdenvertaista ja suurin osa henkilökunnasta kohtelee ja osaa kohdata opiskelijat tasavertaisesti.

Joissakin työelämäprojekteissa ja harjoitteluissa on valitettavasti ilmennyt tilanteita, joissa Oamkin opiskelijat ovat kohdanneet epäasiallista käytöstä, kuten seksuaalista häirintää Oamkin ulkopuolisilta tahoilta. Olisi tärkeää varmistaa, että tällaisten tilanteiden käsittelyyn on olemassa selkeät valmiit toimintamallit, jotta voidaan varmistaa, että kaikilla opiskelijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet positiivisiin ja turvallisiin työelämäkokemuksiin. Opetushenkilöstön on oleellista osata perehdyttää opiskelijat siitä, miten heidän kannattaa toimia, mikäli he kohtaavat esimerkiksi harjoittelun aikana epäasiallista kohtelua. Toisaalta myös henkilökunnalla tulee olla tiedossa selkeät toimintamallit siitä, miten tilanteet hoidetaan asianmukaisesti. Oamk, OSAKO ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri tekivät 2022 ohjeen ensihoidon opiskelijoille siitä, miten opiskelijan tulee toimia kohdatessaan työharjoittelussa häirintää.

Opiskelijat nostivat esiin tilanteita, joissa transtaustaisen tai muunsukupuolisen opiskelijan itse valitseman nimen käyttäminen on aiheuttanut henkilökunnalle haasteita, joko niin että he eivät ole suostuneet käyttämään uutta nimeä laisinkaan tai ovat käyttäneet julkisesti tarkoituksellisesti tai vahingossa opiskelijan vanhaa nimeä. Tutkimusten mukaan itse valitun nimen käyttäminen sosiaalisissa ympäristöissä vähentää trans- ja muunsukupuolisten nuorten alttiutta masennukseen, itsemurha-ajatuksiin ja itsemurhayrityksiin (Russell, Pollitt, Li & Grossman, 2018), joten on tärkeää, että henkilöstö sitoutuu kunnioittamaan opiskelijoiden itsemääräämisoikeutta tässä asiassa.

Korkeakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta selvittäneissä hankkeissa (esim. VARAVA- ja NAU- kehittämishankkeet) on tullut ilmi, että tietyt opiskelijaryhmät kokevat muita enemmän haasteita opintojen aikaisten työelämäyhteyksien luomisessa sekä valmistumisen jälkeen työelä-

mään siirryttäessä. Esimerkiksi ei-suomalaiselta kuulostava tai romanitaustainen sukunimi sekä naissukupuoli miesvaltaisilla aloilla lisäävät haasteita luoda työelämäverkostoja opintojen aikana. Workshopeissa nousi esiin opiskelijoiden toiveita siitä, että opetushenkilöstö käsittelisi työelämän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmia yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä tarvittaessa tukisi haastavammassa asemassa olevia opiskelijoita esimerkiksi harjoittelupaikkojen saamisessa.

3 Tavoitteet ja suunnitellut toimenpiteet Oamkissa

Oulun ammattikorkeakoulun tasa-arvotyön tavoitteena on:

- edistää kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua sukupuolesta, iästä, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta tai mielipiteestä, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnasta, perhesuhteista, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta
- ehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää
- suunnitella ja toteuttaa toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edelleen kehittämiseksi.
- seurata Oamkin tasa-arvon ja yhdenvertaisuussuunnitelmien toteutumista
- ohjeistaa tasa-arvotyön toteuttamista ja menettelytapoja
- lisätä edelleen tietoisuutta tasa-arvotyöstä

Alla kerrotaan tarkemmin esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvistä tavoitteista Oamkissa. Tavoitteet perustuvat edellä mainittuihin lakeihin, Oamkin yleiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteeseen.

3.1 Opiskeluympäristön esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat osa yhdenvertaisuutta. Oamkin saavutettavuussuunnitelma sisältää saavutettavuuslinjaukset ja -tavoitteet. Suunnitelma perustuu yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014) sekä ammattikorkeakoululakiin (932/2014) lisättyihin velvoitteisiin edistää korkeakoulutuksen saavutettavuutta. Lisäksi toimeenpanosuunnitelma noudattaa Opetus- ja kulttuuriministeriön Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua -suunnitelmassa esitettyjä tavoitteita, joilla edistetään saavutettavuutta, osallisuutta ja moninaisuutta. (Oamkin saavutettavuussuunnitelma 2022.)

Nykyään sanaa esteettömyys käytetään etenkin silloin, kun puhutaan rakennusten ja muun rakennetun ympäristön helppokulkuisuudesta ja toimivuudesta. Ympäristö tai yksittäinen rakennus on esteetön silloin, kun se on erilaisille käyttäjille toimiva, turvallinen ja miellyttävä ja kun rakennuksen kaikkiin tiloihin on helppo päästä. Sana saavutettavuus on melko vakiintunut niihin tilanteisiin, kun puhutaan verkkopalveluista. Saavutettavuus siis tarkoittaa esteettömyyttä digitaalisessa maail-

massa: sitä, että erilaisten ihmisten on helppoa käyttää verkkopalveluja ja niissä olevia sisältöjä. Saavutettavuus parantaa yhdenvertaisuutta digitaalisessa yhteiskunnassa. Kun saavutettavuus on huomioitu mahdollisimman hyvin, erilaiset ihmiset voivat käyttää itsenäisesti verkkopalveluja. Se lisää vammaisten henkilöiden itsenäisyyttä ja osallisuutta yhteiskunnassa. (<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/>).

Saavutettava korkeakouluympäristö on sellainen, jossa jokainen korkeakoulu yhteisön jäsen pystyy ominaisuuksistaan riippumatta toimimaan ja osallistumaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Saavutettavuus sisältää ajatuksen, että ympäristö soveltuu mahdollisimman erilaisten ihmisten käyttöön. Korkeakouluympäristö voidaan jakaa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen ulottuvuuteen. Fyysinen ympäristö viittaa rakennuksiin, oppimateriaaleihin, opetusmenetelmiin ja välineisiin. Sosiaalinen ympäristö viittaa yhteisön jäsenten tietoihin, taitoihin ja asenteisiin. Psyykkinen ympäristö puolestaan liittyy monenlaisuuden arvostamiseen voimavarana koko oppilaitoksen tasolla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kohti saavutettavampaa korkeakoulututusta ja korkeakoulua 2021.)

Saavutettavuus otetaan huomioon osana opettajien ja muun henkilöstön työtä, toimintaa ja osaamisen kehittämistä. Koulutuspalvelut ja kampusopot neuvovat, kouluttavat ja kannustavat korkeakoulu yhteisön jäseniä havaitsemaan opiskelun esteitä, Kampuspalvelut, turvallisuuspäällikkö ja kampusten turvallisuudesta vastaavat seuraavat saavutettavuuden ja esteettömyyden toteutumista tilojen ja turvallisuuden näkökulmasta. Fyysisten ja näkyvien esteiden ohella opitaan tunnistamaan myös erilaisiin oppimistapoihin, opetusmenetelmiin, kulttuuriin ja asenteisiin liittyviä oppimisen ja työskentelyn vaatimia mukautuksia.

Alla olevat esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvät tavoitteet on mukailtu Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän selvityksen sekä saavutettavuusvaatimusten pohjalta.

3.1.1 Fyysisen ympäristön saavutettavuus

Tavoitteet ja toimenpiteet

- Rakennetun ympäristön esteettömyyden edistäminen
- Apuvälineiden ja laitteiden ottaminen osaksi esteettömyysuunnittelua

Liikkumisesteiset tulee huomioida tarkistamalla ja lisäämällä tarvittaessa mm. seuraavia asioita: käsijohteet ja tukikahvat, leveät kulkuväylät ja esteettömät kulkureitit, esim. kynnykset, luiskat ja hissinkäyttömahdollisuudet sekä oviautomatiikka. Tarkistus tehdään myös luokkatiloissa. Jokaisella kampuksella tulee olla myös selkeät opasteet kulkureiteistä. Myös valaistus, ergonomia ja ääniympäristö tulisi olla toimivia (mm. induktiosilmukan käyttöönotto). Alkuvuodesta 2023 Oamkissa tehdään Linnanmaan kampuksen osalta esteettömyys selvitys, jonka tulosten perusteella tehdään tilojen korjaussuunnitelma syksyllä 2023. Kontinkankaan kampuksen osalta esteettömyys on mu-

kana, kun mietitään mahdollisia uusia tilaratkaisuita ja Oulaisten kampuksella esteettömyyttä seurataan arkihavainnoilla.

3.1.2 Sähköisen viestinnän saavutettavuus

Saavutettavuusvaatimusten soveltaminen Oamkissa käynnistyi vuonna 2019 ja jatkuu kaudella 2023—2025. Saavutettavuuden edistäminen on olennainen osa julkisen hallinnon palveluiden digitalisointia. Saavutettavuudella tarkoitetaan, että verkkosivut ja mobiilisovellukset sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voisi niitä käyttää ja ymmärtää mitä niissä sanotaan. Saavutettavuusvaatimusten lisäksi laissa säädetään viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämisestä ja veloitetaan julkisen hallinto tarjoamaan asiakkailleen mahdollisuuden viestiä viranomaisen kanssa sähköisesti. (<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>). Tiedonvälitys, oppaat ja ohjeet opiskelijoille tulee olla monikanavaisia ja selkeitä. Viestinnän ja tiedottamisen siirtyessä yhä enemmän verkkoon ja sähköiseen muotoon, tulee huolehtia kaikkien sähköisten kanavien saavutettavuudesta.

Saavutettavan digipalvelun suunnittelussa ja toteutuksessa pitää huomioida kolme osa-aluetta: tekninen toteutus, helppokäyttöisyys ja sisältöjen selkeys ja ymmärrettävyys. (<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/yleista-saavutettavuudesta/>).

Saavutettavuus ja sen tavoittelu tulisi ymmärtää keskeisenä periaatteena, joka näkyisi osana Oamkin normaalia arkea kaikessa verkkojulkaisemisissa, aina suunnitteluvaiheesta julkaisuun ja ylläpitoon. Uusien verkkosivustojen (23.9.2018 tai sen jälkeen julkaistujen) on pitänyt lain mukaan olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.9.2019 lähtien. Seuraava siirtymäaika on 23.9.2020, jolloin saavutettavuuslainsäädäntö koskee myös ennen 23.9.2019 julkaistuja verkkosivustoja, eli suurinta osaa Oamkin verkkosivuista. Mobiilipalveluiden osalta takaraja on 23.6.2021. Lain poikkeuksissa on, että intraneteille (Heimo ja Oiva) ei ole säädetty tarkkaa päivämäärää, vaan laki koskee niitä sitten, kun ne seuraavan kerran uudistetaan. On huomattava, että laki koskee myös verkkosivustojen kautta jaettavia tiedostoja. Niiden osalta siirtymäajat määräytyvät sen palvelun käyttöönottoajan mukaan, jossa tiedostot jaetaan.

Oamkissa ollaan uusimassa www-sivuja ja vähitellen myös henkilöstö- ja opiskelijaintrojen uudistaminen tulevat ajankohtaisiksi. Saavutettavuus otetaan huomioon uusia järjestelmiä hankittaessa ja otettaessa käyttöön. Videoiden osalta on otettu käyttöön YuJa-tekstitysohjelmisto, joka auttaa videoiden saavutettavaksi tekemistä.

3.1.3 Opiskelumateriaalien saavutettavuudesta huolehtiminen

Opetukseen liittyvät asiat kuten opetus, opiskelumateriaalit, harjoitustyöt ja oppimisympäristöt pyritään tekemään saavutettaviksi kaikille opiskelijoille Oamkissa. Laitteet ja materiaalit tulee olla kaikkien käytettävissä ja materiaali tulisi olla saatavilla ennakkoon tai jälkikäteen ja mahdollisesti

eri muodoissa (kuunneltavana/luettavana). Oamkin kirjastossa on myös saatavilla kuunneltavia kirjoja (CELIA-kirjasto). Oamkin henkilöstöä tulee perehdyttää siihen, millaisia ovat saavutettavat, sähköiset opiskelumateriaalit. Tällaisten materiaalien tulee olla kaikkien niitä tarvitsevien opiskelijoiden ulottuvilla.

- Hyvien opiskelumahdollisuuksien takaaminen kaikenlaisille opiskelijoille
- Tukitoimet ja yksilölliset järjestelyt tarvittaessa

Kaikenlaisilla opiskelijoilla pitää olla hyvät opiskelumahdollisuudet. Tähän päästään muun muassa mahdollistamalla joustavat opintojen suorittamismahdollisuudet, huolehtimalla opiskelumateriaalien saavutettavuudesta ja järjestämällä opiskelijan tarpeen mukaisia tukitoimia. Syksyn 2019 yhteishausta lähtien suomenkielisessä koulutuksessa kulttuurialaa lukuun ottamatta on käytetty valtakunnallista digitaalista AMK-valintakoetta.

Tukitoimia valintakokeissa ja tenteissä voi olla esimerkiksi lisäaika, mahdollisuus oman apuvälineen käyttöön sekä tarvittaessa tietokone kirjoitusvälineenä. Myös avustajia, kirjureita ja tulkkeja tulisi voida käyttää tarvittaessa. Vaihtoehtoisia suoritustapoja (esim. visuaalisuuteen ja kuuloon perustuvat) tulisi lisätä, esimerkkinä suulliset tentit. Myös erilaisia opetusmenetelmiä tulisi käyttää huomioiden erilaiset opiskelijat. Myös häiriöttömän opiskeluympäristön tarjoaminen tulisi huomioida mahdollisuuksien mukaan.

Oamkin nettisivuilla ja ammattikorkeakouluun.fi (viitattu 10.8.20203) sivustolla on kerrottu esteettömyydestä opiskelijavalinnoissa. Mikäli hakija tarvitsee terveydentilansa tai vammansa perusteella yksilöllisiä järjestelyitä valintakokeessa, hänen tulee täyttää valintakokeen yksilöllisiä järjestelyjä koskeva hakemus. Yksilöllisten järjestelyiden tarpeiden ilmoittaminen tulee olla mahdollista myös tenttiin ilmoittautuessa ja tenttitilanteessa. Erityistarpeista ja järjestelymahdollisuuksista tiedotetaan myös opettajille.

Tenttimismahdollisuuksia on laajennettu vuonna 2016 Oamkissa käyttöön otetulla sähköisen tenttimisen järjestelmä Examilla. Tenttijärjestelmä mahdollistaa opiskelijoiden joustavan tenttimisen kampusten aukioloaikojen ja opettajien tenteille asettamien aikojen rajoissa. Examilla voi tehdä myös henkilökohtaisen tentin erityistarpeiden mm. lisäajan tarpeen vuoksi. Esteettömyys tenttiloissa huomioidaan esimerkiksi nostettavilla pöydillä. Erityistarpeista kerrotaan tenttiin ilmoittautumisen yhteydessä.

3.1.4 Sosiaalisen ympäristön saavutettavuus

Tavoitteet ja toimenpiteet

- Erilaiset oppijat (mm. opiskelijat, joilla on lukihäiriö tai muita oppimisvaikeuksia) tulee tunnistaa osaksi korkeakoulujen opiskelijayhteisöä ja tunnistaa olemassa olevien käyttäytymismallien kehittämistarpeet

Kaikki opiskelijat tulee ottaa osaksi korkeakoulu yhteisöä ja kaikilla tulee olla samanlaiset mahdollisuudet opiskella. Erilaisten oppijoiden tunnistaminen ja huomioiminen tulisi olla luonnollinen osa korkeakoulun toimintaa. Oppimisvaikeudet eivät saa tuoda opiskelijalle ulkopuolisuuden tunnetta tai syrjinnän kokemusta.

- Opetus ja ohjaus tulee olla kaikille saavutettavaa

Opetus ja opintojen ohjaus tulee olla Oamkissa kaikille opiskelijoille yhdenvertaista ja saavutettavaa. Ammattikorkeakoululain 4 §:n mukaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Opiskeluhyvinvointi kattaa koko ammattikorkeakoulu ympäristön ja Oamkin eri toimijat. Ohjaus kuuluu kaikille Oamkissa opiskeleville.

Opinto-ohjaus Oamkissa on toteutettu kampus-opo-toimintamallilla. Kampusopon vastuulla ovat kokonaisvaltaiset ohjaus-, neuvonta- ja tukipalvelut. Erityisenä vastuualueena ovat erityisohjausta tarvitsevat opiskelijat. Kampusopo järjestää myös lukiseuloja ja yksilötestejä. Toiminnan tavoitteena on, että yhdenmukaiset ja laadukkaat opintojen ohjauspalvelut ovat kaikkien opiskelijoiden ja hakijoiden saatavilla. Lisäksi tavoitteena on edistää opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä sekä turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset oppimisedellytykset niin, että tutkinnot ja opinnot on mahdollista suorittaa tavoitteellisessa ajassa. Opiskelun tueksi järjestetään myös monialaisia opintoryhmiä (esim. Valtti), joilla pyritään edistämään opintojen etenemistä ja opiskelijoiden hyvinvointia ohjaussuunnitelman mukaisesti. Oamkissa kampusoporesurssia vahvistettiin lisäämällä yksi uusi kampusopon tehtävä vuonna 2022. Opintojen ohjaussuunnitelma (rehtorin päätös 1.10.2021 § 79

Jopa 10–20 prosentilla väestöstä on jonkinlaisia oppimisvaikeuksia. Tähän lukuun lasketaan kaiken tasoiset lukivaikeudet (lievä, keskivaikea ja vaikea) ja muut oppimisvaikeudet. Erilaisten oppijoiden liiton mukaan tutkimusta apuvälineiden käytöstä on Suomessa toistaiseksi vain vähän. Apuvälineet ovat erilaiselle oppijalle tärkeä, mutta melko tuntematon tukimuoto opinnoissa, työelämässä ja arjessa selviytymisessä. Tietoteknisiä apuvälineitä ovat muun muassa erilaiset tekstiä ääneksi muuttavat tietokoneohjelmat, puhesynteesit, jotka lukevat tekstiä ääneen, skannerit, äänikirjat, skannaavat sanakirjakynät, kuvaavat ja nauhoittavat laitteet muistiinpanovälineinä sekä tab-

lettitietokoneet monine sovelluksineen. Suuri osa erilaisista oppijoista hyötyy apuvälineiden käytöstä. (<https://www.eoliitto.fi/tietoa-oppimisvaikeuksista/>, viitattu 10.8.2023.)

3.1.5 Opettajien tukeminen saavutettavuutta edistävien pedagogisten ratkaisujen suunnittelussa

Opettajia tulee tukea erityistarpeiden tunnistamisessa ja saavutettavuutta tukevien pedagogisten ratkaisujen suunnittelussa sekä erilaisten opiskelijaryhmien huomioidessa. Tietoa oppimisvaikeuksista laajennetaan sekä opiskelijoille että henkilökunnalle. Opettajatuutoreita koulutetaan uuden ohjaussuunnitelman mukaisesti huomioiden myös erilaiset oppijat. Sopiviin opintojaksoihin otetaan mukaan tietoa esteettömyydestä ja oppimisvaikeuksista. Oamkissa mietitään myös muita kanavia hyvien käytänteiden levittämiseen ja syntyemiseen. Henkilökohtaisen tuen, tiedottamisen ja mahdollisten koulutusten lisäksi voidaan esimerkiksi tehdä sähköisiä tietopankkeja opiskelijoiden monenlaisuuden huomioimisesta opetuksessa. Tuella ja tiedotuksella pitää olla vaikuttavuutta ja niiden pitää tavoittaa henkilöstö kattavasti.

3.1.6 Psyykkisen ympäristön saavutettavuus

Tavoitteet ja toimenpiteet

- Monenlaisuuden arvostamisen ja hyväksymisen edistäminen

Edistetään monenlaisuuden arvostamista ja hyväksymistä niin opiskelijoiden kuin korkeakoulujen henkilöstönkin keskuudessa. Yksi keino siihen on vaikuttaa asenteisiin ja suhtautumiseen, joiden taustalla on tietämättömyyttä. Tällaiset asiat voidaan ottaa huomioon esimerkiksi koulutuksessa ja tiedotuksessa. Kansainväliset opiskelijat tulee myös huomioida osaksi Oamkin yhteisöä.

Opiskelua pyritään monipuolistamaan ja tekemään joustavaksi. Opiskelijoilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet opiskeluun erilaisissa elämäntilanteissa. Oamkissa pyritään tarjoamaan erilaisia opiskelun toteutusmahdollisuuksia ja laajentamaan opiskelijaksi pääsemisen väyliä. Hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessia (HOT-toiminto) on kehitetty ja päivitetty vararehtorin päätöksellä (Vararehtori 023/2019). Nykyään korostuukin opintojen henkilökohtaistaminen ja oma opintopolku voi olla kaikilla erilainen.

Erilaisissa hankkeissa (mm. NAU, VARAVA) tehtyjen selvitysten mukaan korkeakouluopiskelijat eivät ole keskenään yhdenvertaisessa asemassa työelämäyhteyksien luomisessa ja opintojen jälkeisessä työllistymisessä. On tarpeen selvittää ja arvioida, miten nämä ilmiöt näyttäytyvät Oamkissa. Esimerkiksi hankerahoituksen turvin Oamkissa olisi mahdollista paikantaa opiskelijoiden joukosta ne, joilla on tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä haasteita saada harjoittelupaikkoja, luoda työelämäverkostoja ja työllistyä valmistumisen jälkeen. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi sukupuol-

leen, kansallisuuteen, uskuntoon, kieleen, etniseen taustaan tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Paikannuksessa voidaan käyttää pohjana valtakunnallisia tilastoja ja selvityksiä sekä toteuttaa tarkempi selvitys Oamkissa. Selvityksen jälkeen voidaan kehittää keinoja, joilla Oamk ja henkilöstö voivat tukea haastavassa asemassa olevia opiskelijoita. Vuonna 2022 pidetyissä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöpajoissa keinoiksi ehdotettiin mm. seuraavia: Yhdenvertaisuusongelmien kanssa kamppailevien opiskelijoiden suosittelu harjoittelupaikkoihin, työelämän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien käsittely opiskelijoiden kanssa sekä alan ammattilaisiin liittyvien stereotyyppien purkamisen opintojen aikana. Näiden toimenpiteiden toimivuutta olisi hyvä pilotoida Oamkissa. Hyväksi todetut menetelmät voitaisiin jalkauttaa koko henkilöstölle ja erityisesti niille koulutusaloille, joissa haasteita näyttäytyy eniten.

3.1.7 Yhteenveto

Kaikki tässä suunnitelmassa mainitut tavoitteet tarvitsevat onnistuakseen hyvää tiedottamista, ohjeistamista sekä käytäntöön viemistä sekä henkilökunnalle että opiskelijoille. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden tulee olla läpileikkaavia kaikessa toiminnassa. Kiusaamista ja häirintää kohtaan on nollatoleranssi. Henkilöstön ja opiskelijoiden tulee tietää Oamkissa tapahtuvasta tasa-arvotyöstä ja toimintamalleista epätasa-arvoa kohdatessa. Tasa-arvotyöstä tiedotetaan ja se konkretisoituu luvussa 4.2 esiteltävien työryhmien kautta. Tärkeää on myös tunnistaa nykyisiä käytänteitä ja parantaa valmiutta kehittää niitä.

4 Tasa-arvoon liittyvät ohjeet, työryhmät ja yhteystahot

4.1 Tasa-arvoon liittyvät ohjeet

Opinto-oppaaseen on koottu opiskeluun liittyviä keskeisiä sääntöjä, ohjeita ja oppaita. Oamkin tutkintosäännössä, arviointimenettelyssä ja opetussuunnitelmissa kuvataan tarkemmin tasa-arvolain edellyttämät opiskelijarekrytoinnin käytänteet, opetussisällöt, opetusjärjestelyt sekä muut toiminnot, joilla tuetaan tasa-arvotyötä. Tutkintosääntö (Ammattikorkeakoulun hallitus 2015a, Ammattikorkeakoulun rehtori 2015a) täsmentää Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) tehtävää ja annettavaa opetusta, opiskelijavalintaa, ilmoittautumista ja opiskeluoikeutta, opetuksen ja opintojen järjestämistä, opiskelua, tutkintojen hyväksymistä ja todistuksia sekä muita määräyksiä. Opintosuoritusten arviointimenettelyn (Ammattikorkeakoulun rehtorin päätös, 20.4.2021 § 35) mukaan arviointi on tasa-puolista, luotettavaa, kehittävä ja kannustavaa. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tavoitteena on luoda opiskelijalle joustava ja motivoiva opintopolku sekä edistää opintojen etene- mistä henkilökohtaisen opintopolun (HOPS) mukaan (Ammattikorkeakoulun vararehtori 18.4.2019 § 23.)

Henkilökohtaisten opetussuunnitelmien ja opinto-ohjauksen avulla opiskelijoita rohkaistaan monipuolisiin ja ennakkoluulottomiin valintoihin ja urasuunnitteluun. Osa ohjeista ottaa kantaa myös Oamkin tapaan toimia, yleiseen turvallisuuteen ja päihteiden käyttöön. Ammattikorkeakoululain 31 §:n mukaan opiskelijalla olevan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Ammattikorkeakoulu voi hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Oamkin Järjestyssäännöissä (Ammattikorkeakoulun hallitus 2021) turvataan ammattikorkeakoulun yleinen turvallisuus, työ- ja opiskeluviihtyvyys sekä edistetään tasapuolista kohtelua. Järjestyssäännöt -dokumentin mukaan vastuu hyvästä käyttäytymisestä kuuluu Oamkissa kaikille. Häiritsevä, loukkaava tai uhkaava käyttäytyminen on kielletty kaikessa toiminnassa. Sopimattomaksi käyttäytymiseksi katsotaan esimerkiksi yleistä järjestystä häiritsevä tai väkivaltaisuuteen viittaava toiminta, syrjintä tai kiusaaminen, toisen fyysinen tai sanallinen uhkailu sekä toisen työn esittäminen omanaan ja muu opiskeluvilppi.

Puuttuminen on välittämistä -Opiskelijoiden haitalliseen päihteiden käyttöön puuttuminen- dokumentti (Rehtorin päätös 21.4.2021 § 36) antaa toimintaohjeita epäiltäessä opiskelijoiden haitallista päihteiden käyttöä. Opiskeluun soveltumattomuuden ratkaisuja (SORA), Sorolainsäädännön soveltamisohje (Rehtorin päätös 12.1.2021 § 3) auttaa järjestämään turvallista oppimisympäristöä. Soraprosessin uudistaminen alkaa Oamkissa syksyllä 2023 ja sen tarkoituksena on tehdä prosessista entistä selkeämpi.

Oamkissa kiinnitetään huomiota tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen opetuksen ja ohjauksen käytännön toteutuksessa. Opinto-oppaassa kappaleessa ”**Esteetön opiskelu**” kerrotaan erilaisista mahdollisuuksista saada tukea erilaisissa oppimishaasteissa.

Oamkin laatukäsikirjassa on kerrottu yleiset periaatteet laatu järjestelmästä. Laatukäsikirja on Heimon kohdassa Tapa toimia. Opiskelijana voit vaikuttaa opintoihisi ja olla mukana kehittämässä Oamkin toimintaa. Näistä kerrotaan Opinto-oppaan kohdassa **Opintoihin vaikuttaminen**. Opiskelijapalautejärjestelmä koostuu vuorovaikutteisesta opintojaksopalautteesta, koulutukseen ja palveluihin liittyvistä kyselyistä sekä tutkinto-ohjelmatiimien ja muiden työryhmien toiminnasta. Palauteita opiskelijoilta kerätään myös valmistumisvaiheen opiskelijapalautekyselyn sekä uraseurantakyselyn avulla.

4.2 Tasa-arvoa käsittelevät työryhmät

Asiat menevät käsiteltäväksi työryhmiin kyseessä olevan tapauksen mukaan. Ensimmäiset kanavat tasa-arvoasioihin liittyvän opiskelijapalautteen antamiseen voivat olla esimerkiksi tutkinto-ohjelmatiimit ja palautekyselyt.

Taulukkoon 2 on koottu työryhmät, joissa suunnitellaan, toteutetaan, seurataan, arvioidaan ja kehitetään Oamkin opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Työryhmissä on opiskelijaedustaja/-

edustajia. OSAKO nimeää opiskelijoiden edustajat ammattikorkeakoulun hallitukseen ja ammattikorkeakoululain 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin. Opiskelijaedustajat voivat tuoda käsiteltäväksi mm. tasa-arvoasioita työryhmän kokouksiin.

Työryhmä	Tehtävä
Tutkinto-ohjelmatiimit	<ul style="list-style-type: none"> - Opintosuunnitelmien sekä opetuksen, ohjauksen ja oppimisen pedagoginen kehittäminen - Tutkinto-ohjelman laadun ja tuloksellisuuden seuranta - Opiskelijapalautteen käsittely ja palautetilaisuuksien järjestelyt - Osallistuminen muuhun pedagogiseen kehittämiseen - Tiedotus ja raportointi
Opiskeluhyvinvointiryhmät	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijoiden ja opiskeluyhteisön hyvinvoinnin kehittäminen moniammatillisena yhteistyönä - Edistää opiskelun fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista esteettömyyttä yhdenvertaisuuden toteutumiseksi - Koordinoida ja suunnitella kampuksen ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä - Käsitellä huolta herättäneet opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien asiat ja ehdottaa toimenpiteitä niiden ratkaisemiseksi - Käsitellä käytännön ohjeistukset opiskelijoiden monenlaisuuden huomioimiseksi ja sopia yksilöllisistä järjestelyistä - Tiedottaa ja tarvittaessa järjestää koulutusta opiskeluhyvinvointiin liittyvistä asioista - Yhteistyö opintopsykologin ja opiskeluterveydenhuollon, kampusten turvallisuus- ja kriisivalmiusryhmien sekä opiskelijajärjestöjen kanssa - Osallistua opiskeluhyvinvointiin liittyvien kyselyjen laadintaan, käsitellä tulokset ja valmistella mahdolliset jatkotoimenpiteet
Opinto-ohjaajien työryhmä	<ul style="list-style-type: none"> - Kehittää tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä asioita mm. esteettömyys
Yhteistoimintatyöryhmä (YT-työryhmä)	<ul style="list-style-type: none"> - Toimii lain mukaisena tasa-arvotoimikuntana - Edistää tasa-arvoa Oamkissa

TAULUKKO 2 tasa-arvoa käsittelevät työryhmät

4.3 Opiskelijan yhteystahot tasa-arvoasioissa

Taulukossa 3 on esitelty yhteystahot siinä järjestyksessä, jossa asiat voivat esimerkiksi edetä. Ne etenevät kuitenkin aina tapauskohtaisesti ja kaikkiin yhteystahoihin voi olla yhteydessä missä tahansa tasa-arvoon tai yhdenvertaisuuteen liittyvässä asiassa. Alle on koottu Oamkin opiskelijoiden yhteystahot tasa-arvoasioissa. Niiden lisäksi aiemmin esitetyt työryhmät voivat toimia tasa-arvoa käsittelevinä yhteystahoina.

Yhteystaho	Vaikutusmahdollisuus tasa-arvoasioihin
Opiskelijakunta OSAKO OSAKOn opiskelijaedustajat	- OSAKOn nimeämät opiskelijoiden edustajat tuovat esille opiskelijoiden näkökulman ammattikorkeakoulun päätöksentekoon sekä tasa-arvoon liittyviä asioita työryhmiin
OSAKOn häirintäyhdyshenkilöt	- Häirintää ja/tai syrjintää kokeva opiskelija voi ottaa yhteyttä OSAKOn kouluttamiin häirintäyhdyshenkilöihin
Opiskelijatuutorit	- Opiskelijatuutorit toimivat vertaisohjaajina toisille opiskelijoille, erityistä tukea tarvitseville ja tekevät yhteistyötä opiskelijoiden ohjauksesta vastaavan henkilöstön kanssa tuoden esille opiskelijan näkökulmaa ammattikorkeakouluopiskeluun
Osaamisalajohtaja/yksikönjohtaja, tutkintovastaava, opettaja, opettajatuutori	Opiskelijapalautejärjestelmä - oppimispalaute kaikilla opintojaksoilla - vuosittain järjestettävä opiskelijakysely Henkilökohtaiset tai ryhmäkeskustelut mm. epätasa-arvoisen kohtelun ennaltaehkäisy, käsittely ja poistaminen
Oamkin ohjauspalvelut - kampus-opo/opinto-ohjaaja - opettajatuutori Koulutuspalvelut (Oulun yliopisto) - kv-henkilöstö / kv-partnerikorkeakoulun edustaja - opintopsykologi - korkeakoululiikunta - koulutuspalvelupäällikkö ja muu lähipalvelutiimin henkilöstö	Henkilökohtaiset tai ryhmäkeskustelut mm. epätasa-arvoisen kohtelun ennaltaehkäisy, käsittely ja poistaminen
Oamkin ulkopuoliset palvelut - opiskeluterveydenhuolto - seurakuntien oppilaitospalvelut	Henkilökohtaiset tai ryhmäkeskustelut mm. epätasa-arvoisen kohtelun ennaltaehkäisy, käsittely ja poistaminen

Tutkintolautakunta	Opintosuorituksia koskevien oikaisupyyntöjen käsittely. Opintosuoritukset pitävät sisällään myös hyväksi lukemista koskevista päätöksistä tehdyt oikaisupyynnöt. (L 932/2014 § 15, 19 ja 57.)
Rehtori	<ul style="list-style-type: none"> - Vastaa Oamkin strategian mukaisten päätehtävien toteutumisesta, toiminnan ohjauksesta ja tuloksellisuudesta - Käsittelee opiskelijaksi hakeneen oikaisut ja opiskelijan oikaisut opiskeluoikeuden menettämisestä - Päättää tarvittaessa opiskelijalle annettavasta varoituksesta.
Ammattikorkeakoulun hallitus	<ul style="list-style-type: none"> - Päättää ammattikorkeakoulun toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, strategiasta ja ohjauksen periaatteista - Hyväksyy johtosäännöt, muut vastaavat yleistä järjestäytymistä ja toimintaa koskevat määräykset, päättää ammattikorkeakoulun toimintarakenteesta - Päättää ammattikorkeakouluun valittavien opiskelijoiden määrästä - Päättää tarvittaessa opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta

Taulukko 3 – opiskelijoiden yhteistyötahot tasa-arvoasioissa.

5 Tasa-arvotyön seuranta ja arviointi Oamkissa

Edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteet ovat toteutuneet hyvin ja niitä sovelletaan osittain edelleen. Tasa-arvotyöstä tiedotetaan monikanavaisesti. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma käännetään myös englanniksi, samoin kuin tasa-arvotyötä koskevat tiedotteet, materiaalit ja asiakirjat. Tasa-arvotyön toteutumisesta seurataan ja arvioidaan esitellyissä työryhmissä vuosittain. Esille nousseet tasa-arvoasiat käsitellään tapauskohtaisesti siihen liittyvässä työryhmässä ja kyseisen työryhmän menettelytavan mukaan. Käsiteltävät asiat voivat välittyä eteenpäin esimerkiksi tutkinto-ohjelmatiimien tai muiden työryhmien ja yhteystahojen kautta. Mahdollisista kehittämistarpeista raportoidaan koulutuksen ohjausryhmälle. Se vie tarvittaessa asioita eteenpäin Oamkin johdolle ja päivittää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa tunnistettujen kehittämistarpeiden perusteella kerran kolmessa vuodessa. Päivitettävän suunnitelman valmistelutyö tehdään yhteistyössä opiskelijoiden ja henkilöstön kanssa.

Tasa-arvon toteutumista seurataan ja arvioidaan myös opiskelijakyselyillä ja -palautteilla. Oamkin tutkinto-opiskelijoille suunnattu opiskelijakysely järjestetään vuosittain. Tiettyyn teemaan keskittyvät kyselyt pyritään pitämään lyhyinä, jotta vastausprosentti säilyy hyvänä. Opiskelijoiden antamaa palautetta käsitellään muun muassa tutkinto-ohjelmatiimeissä ja Oamkin johtoryhmässä. Opiskelijoille viestitään annetusta palautteesta ja sen perusteella tehtävistä toimenpiteistä eri kanavia hyödyntäen. Sovittujen toimenpiteiden toteutusta myös seurataan.

Vuosittaisessa opiskelijakyselyssä oli 2022 tavoitteena selvittää opiskelijoiden näkemyksiä siitä, kuinka Oamkissa ja koulutuksessa toteutuvat yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus, työelämälähtöisyys sekä kuinka opiskelijat kokevat opintonsa edistymisen ja kuinka tyytyväisiä he ovat opintojen toteuttamiseen. Kyselyn tuloksia käydään keväisin läpi tutkinto-ohjelmatiimeissä, ja valitaan kehittämiskohteet. Samalla tarkastellaan edellisen vuoden kehittämiskohteiden toteutumista. Tutkinto-ohjelmien kehittämiskohteista tehdään koko Oamkin koonti koulutuksen johtoryhmälle. Kyselyjen tuloksia on hyödynnetty soveltuvin osin myös tutkinto-ohjelmien vertaisoppimisessa. Kyselyn perusteella opiskelijat kokivat olevansa tyytyväisiä opiskeluunsa: 1. vuosikurssi 3,2/4, myöhemmät vuosikurssit 3,0/4 ja YAMK-opiskelijat 3,1/4. Myöhemmissä vuosikursseissa tutkinto-ohjelmien väliset erot tyytyväisyyden eri osa-alueilla (opetus, opintojen ohjaus, työelämälähtöisyys, kansainvälisyys, ohjaus työllistymiseen, osaamisen kehittyminen ja opintojen kokonaisuus) olivat tilastollisesti merkitseviä. Kehittämissasioissa yli puolessa tutkinto-ohjelmia tehtiin toimenpide-ehdotuksia opetuksen toteuttamisen (etä-, lähi- ja hybridiopetus) kehittämiseen liittyen. Tämä oli selkeästi osa-alue, johon huomiota suunnataan. Toiseksi eniten toimenpiteitä linjattiin opintojen ohjaukseen.

Kaikilta opintojaksoilta kerätään oppimispalautetta Spark-järjestelmällä, joka on integroitu Peppiin. Palautelomakkeen avulla opiskelijat arvioivat oman osaamisensa kehittymistä ja opettajat saavat palautetta sisällöistä ja toteutuksesta. Palautteita hyödynnetään opintojakson kehittämisessä. Opettajat käsittelevät palautetta yhdessä opiskelijoiden kanssa, ja palautetta käydään läpi myös kehityskeskusteluissa esimiesten kanssa. Opintojaksopalautteita hyödynnetään myös tutkinto-ohjelmien vertaisoppimisessa.

Opiskelijoiden mahdollisuudet vaikuttaa omiin opintoihinsa ovat Oamkissa varsin hyvät, mutta kaikki opiskelijat eivät tiedä saatavilla olevista palautekanavista riittävästi. Asia on pidetty esillä viime vuosina monella tavalla, esimerkiksi konkreettisia esimerkkejä opiskelijapalautteen perusteella tehdyistä kehittämistoimista on ollut kampusten info tv:ssä ja opiskelijaintra Oivassa ja mobiilisovellus TUUDOssa. Palautteen vaikuttavuudesta viestiminen motivoi opiskelijoita vastaamaan kyselyihin.

Lukuvuoden avajaisiin liittyneessä Hurmos-tapahtumassa Laatu ja vastuullisuustyöryhmä esitteli opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja keräsi opiskelijoilta palautetta

Oamkin avajaisiin on nyt kolmena vuonna pystytetty esittelypiste, jossa opiskelijoille kerrotaan heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan. 2022 esittelypiste liittyi lukuvuoden avajaistapahtuma Hurmokseen. Tapahtumassa kysyttiin opiskelijoilta, miten he omasta mielestään voivat vaikuttaa parhaiten opintoihin (kuvio 1). Vastaavia kyselyitä tullaan jatkossakin tekemään vuosittain erilaisten tapahtumien yhteydessä.

Opintoihin vaikuttaminen

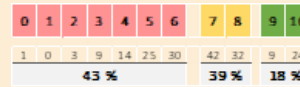
8.9.2022 Hurmos -tapahtuman kysely, N = 200

Millä tavalla voit mielestäsi parhaiten vaikuttaa opintoihisi?

Voit valita 13 vaihtoehtoa.

Arvioi mahdollisuksiasi vaikuttaa opintoihisi

Asteikko: 0 = en lainkaan, ..., 10 = erittäin paljon.
N = 189 ja keskiarvo = 6,7.

Vapaa sana opiskeluun ja opintoihin liittyvistä vaikuttamismahdollisuuksista

"Sanoisin että on hyvät mahdollisuudet ja kontaktien kautta parhaiten saa aikaan muutoksia mitä haluaa"

"Vaikutusmahdollisuuksista on kerrottu tosi hyvin ja on sellainen olo että omalla mielipiteellä on väliä!"

"Meneillä oleviin kursseihin vaikea vaikuttaa"

"Osa kurssien pitäjistä pyytää viimeisellä luentokerralla palautteen ja se yleensä saa hedelmällistä keskustelua aikaan!"

"Mitä aktiivisempi sitä parempi"

"Makia olla koulusa"

Kuvio 1 - Opintoihin vaikuttaminen

Tämä suunnitelma on valmisteltu yhteistyössä opiskelijapalveluiden, opiskelijakunta OSAKOn ja opinto-ohjaajien kanssa lukuvuonna 2022–2023. Näiltä henkilöiltä on pyydetty kommentteja suunnitelman teon eri vaiheissa. Suunnitelmaa on käsitelty kahdenkeskisissä palavereissa, opinto-ohjaajien työryhmässä, opiskelijapalveluiden johtotiimissä sekä OSAKOn työryhmissä. Suunnitelma lisää tietoisuutta mm. syrjinnän kiellosta sekä toimintatavoista ja yhteystahoista syrjintää kohdattaessa. Siinä esitetään myös uusia näkökulmia, tavoitteita ja kehittämiskohteita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Seuraavassa suunnitelmassa otetaan huomioon tavoitteiden toteuttaminen.

6 Lähteet

Säädökset:

Ammattikorkeakoululaki 932/2014 §
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (DPL, 306/2019)
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta 1329/2014
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta (307/2019)
Saavutettavuusdirektiivi. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta.
Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

Oamkin omat dokumentit:

Epäasiallinen kohtelu tai häirintä harjoittelussa – toimintaohje opiskelijoille. 2022. Sisäinen dokumentti
Hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen Vararehtorin päätös 023/2019
Kelpo-ohjeistus. 2023 (opinto-oppaassa)
Mukava tulla, hyvä olla- ohjeistus (sisäinen dokumentti)
Oamkin henkilöstöintra Heimo tiedote saavutettavuudesta 23.9.2019.
Oamkin johdon laatukatsaus 2022. (<https://heimo.oamk.fi/nain-toimimme/toiminnan-kehittaminen/toiminnan-arviointi/johdon-laaturkatsaus/>)
Opinto-opas (<https://www.oamk.fi/opinto-opas/>)
Puuttuminen on välittämistä -Opiskelijoiden haitalliseen päihteiden käyttöön puuttuminen (opinto-opas)
SORA-ohje. 2021. (opinto-opas)

Muut lähteet:

ammattikorkeakouluun.fi -sivusto
Hitaasti, mutta varmasti? Saavutettavuuden edistyminen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2000-luvulla.
2012. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012/10.
Russell, Pollitt, Li & Grossman (2018). Predictors and Mental Health Benefits of Chosen Name Use Among Transgender Youth. Youth & Society vol 53, iss 2
Opetus- ja kulttuuriministeriö: Kohti saavutettavampaa korkeakoulututusta ja korkeakoulua 2021
Saavutettavuus vaatimukset (<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/tietoa-saavutettavuudesta/>)
Suomi tasa-arvon kärkimaaksi: Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2020–2023, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu: 2020:35
Tasa-arvo ja sukupuoli-identiteetti (<https://tasa-arvo.fi/sukupuoli-identiteetti>)
Tietoa oppimisvaikeuksista (<https://www.eoliitto.fi/tietoa-oppimisvaikeuksista/>)
Työ ei syrji, EK (<https://eisyry.fi/>)
Yhdenvertaisuus (<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>)

